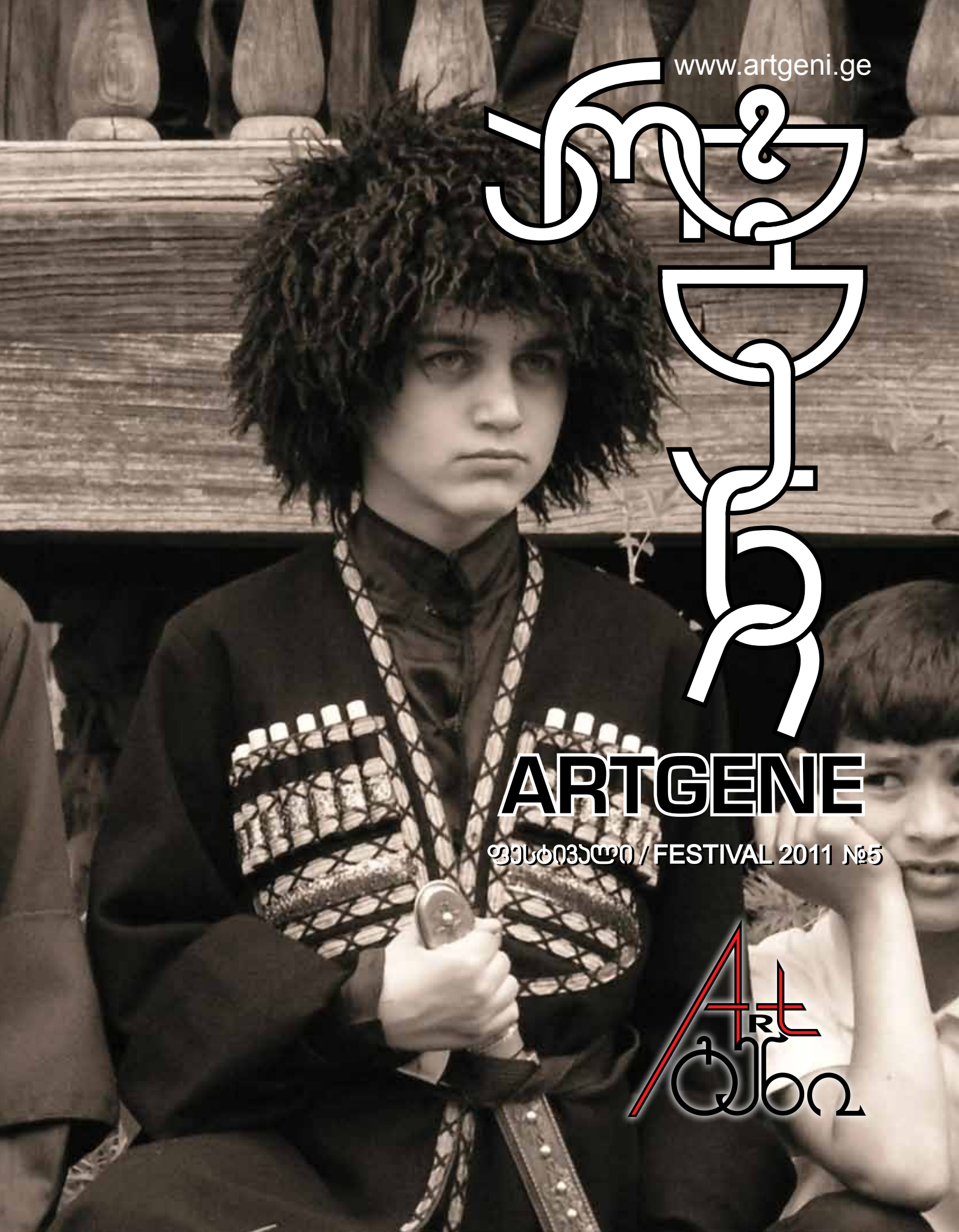

www.artgeni.ge

ARTGENE

ფესტივალი / FESTIVAL 2011 №5

UDC (უაჯ) 7.079(051.2)
ა-835
A-86

რედაქტორი:
თამარ მელიქიშვილი

ჟურნალისტი:
ნუცა ერისთავი

დიზაინერი:
ნია მშვიდობაძე

ფოტო:
გიორგი ბარამიძე
მარია ლანევსკი
დარია კოვალჩუკი

თარგმანი:
მარინა ქორელი

Editor:
Tamar Melikishvili

Journalist:
Nutsa Eristavi

Designer:
Nia Mshvidobadze

Photo:
Giorgi Baramidze
Maria Lanevski
Daria Kovalchuk

Translation:
Marina Koreli

საავტორო უფლებები დაცულია. ჟურნალ-
ში გამოქვეყნებული მასალების გამოყენება
რედაქციის ნებართვის გარეშე აკრძალუ-
ლია. ჟვარტალური ჟურნალი არტ-გენი.

tel: +995 32 91 70 78,
tamro@artgeni.ge,
artgene@artgeni.ge,
www.artgeni.ge

4 - 5

„არტგენი 2011“ მოგზაურობის
მარშრუტი

“ART-GENE 2011” PLAN FOR THE TRIP

6 - 9

მირზაანი
MIRZAANI

10 - 11

ოსტატი - მერაბ ბაიდოშვილი

MASTER - MERAB BAIDOSHVILI

12 - 15

ნუკრიანის სახელოსნო
NUKRIANI WORKSHOP

16 - 21

ლურჯი სუფრა
BLUE TABLE CLOTH

22 - 23

არტგენი რუსთავში
ARTGENE IN RUSTAVI

24 - 25

არტგენი ფოთში
ARTGENE IN POTI

26 - 27

პროგრამა
PROGRAMA

28 - 35

არტგენი თბილისში
ARTGENE IN TBILISI

36 - 43

ქართული ხელნაწერები
ვეფხისტყაოსანი

GEORGIAN MANUSCRIPTS
THE KNIGHT IN THE TIGER'S SKIN

44 - 45

ფოლკლორული ანსამბლების
დაჯილდოება გონიოში

NOMINATION OF FOLK GROUPS IN
GONIO

46 - 47

„მიქენარი“ - ჯუმბარ მუხბანიანი
“MIJENARI” - JUMBAR MUKBANIANI

48 - 49

„ოდლა“ - პოლიკარპე ხუბულავა
“ODILA” - POLIKARPE KHUBULAVA

50 - 51

„მაჩახელა“ - იაგო ნაგერვაძე
ჰუსეინ კობულაძე

“MACHAKHELA” - IAGO NAGERVADZE
HUSSEIN KOBULADZE

Art Gene 2011

Gene

თემა - განათლება
THEME - EDUCATION

მოგზაურობა ფასტივალ არტგენთან ერთად
THE TRIP WITH ART-GENE

რეგიონები

18 ივნისი
მირზაანი
23 ივნისი
რუსთავი
26 ივნისი
ფოთი

თბილისი

15 - 24 ივლისი
ეთნოგრაფიული მუზეუმი

REGIONS

18 JUNE
MIRZAANI
23 JUNE
RUSTAVI
26 JUNE
POTI

TBILISI

15 - 24 JULY
MUSEUM OF ETHNOGRAPHY

ფოთი
POTI

თბილისი
TBILISI

მირზაანი
MIRZAANI

რუსთავი
RUSTAVI

მირზაანი

18 ივნისი 18 JUNE

MIRZAANI

ფესტივალი არტ-გენი 2011

FESTIVAL ART-GENE 2011

ანსამბლი „პანკისი“
The Group “Pankisi”

მერაბ ბაიდოშვილი

ქართული ხალხური საკრავების ოსტატი
დაბადებული სიღნაღში 1941წელს.

3 მუშაობდი მექანიზატორად, პროფესიით ინჟინერი ვარ, მაგრამ ხალხური ხელოვნება ძალიან მიყვარს. მე ვარ თვითნასწავლი, დამაკვლიანა ცხოვრებულმა შერმადინ კვალიაშვილმა, იმან მომცა გზა.

25 წლის განმავლობაში წრეს ვხელმძღვანელობდი, მყავდა ჯარგი ანსამბლი ნუკრიანის კავკასიურ სახლში, მერე რატაც პრობლემები შემექმნა და დავიწყე ხალხური საკრავების კეთება. ვმტე-როდი და თან ვმუშაობდი, რამდენიმე ადგილას მყავდა ანსამბლები: ტიბაანში, ნუკრიანში, მატაროში, ბოდბეში - ყველგანა მყავდა.

ჩემი შვილებიდან ორი ხელოვანია, ერთი შვილიშვილი იტალიაში ოპერის მომღერალია - ლერი ღონღაძე.

ესლა ვარ გადასული მარტო ამ ხელობაზე. დანადგარები რაცა მაქვს სულ ჩემი ხელითა მაქვს დამზადებული, მობრძანდით, მესტუმრეთ და ნახეთ. ვემსახურები საქართველოს, ქართულ ხელოვნებას, მე ესე უნდა დავლიო სული და ამ ხელოვნებით უნდა წავიდე ამ ქვეყნიდან.

MERAB BAIDOSHVILI

Master of Georgian Musical Instruments.
Born in 1941, in Signagi.

I was a mechanic, I used to be an engineer, but I am a great lover folklore. I am a self learned artist but late Shermadin Kvaliashvili showed me the way to start.

I have been leading a group during past 25 years, I had a good ensemble in Nukriani Caucasian House, but then I got some problems and started making the folk musical instruments. I used to sing while working. I had different ensembles in different places: Tibaani, Nukriani, Magaro, Bodbe – everywhere.

Two of my children are artists, one of my grandsons is an opera singer in Italy – Leri Gongadze.

Now I do only this. All the equipment is made by me with my own hands, come and visit me and see it yourself... I do it for Georgia and Georgian art, this how I should die, with this art.

ნუკრიანის სახელოსნოს ისტორია დაიწყო dvv international მხარდაჭერით 2003-2005 წლებში. ამ დროს სოფელ ნუკრიანის რამდენიმე ქალბატონმა გაიარა სამეურველო კურსები თბილისში, ხოლო ორგანიზაცია World Vision-მა „ჯავახიური სახლის“ სოფ. ნუკრიანის ფილიალს გადასცა 6 საკერავი მანქანა. 2005 წელს შეიქმნა სათემო ნუკრიანი და იგი „ჯავახიური სახლის“ მთავარი პარტნიორი გახდა სიღნაღის მუნიციპალიტეტში. 2006 წლიდან სოფ. ნუკრიანში ფონდის, Diakonisches Werk, მხარდაჭერით „ჯავახიურმა სახლმა“ განახორციელა პროექტი „გადავარჩინოთ ჩვენი სოფელი“. პროექტი მრავალპროფილიანი იყო და სხვა მიმართულებებთან ერთად ითვალისწინებდა ახალგაზრდებისა და ზრდასრულებისათვის სხვადასხვა სასწავლო-საგანმანათლებლო პროგრამას, ასევე სოფელში შემოსავლის მომტანი კერძო ინიციატივების მხარდაჭერას. 2007 წელს „ჯავახიურის სახლის“ ინიციატივით და dvv international-ის გერმანული ფონდის, Diakonisches Werk, Brot fuer die Welt, ფინანსური მხარდაჭერით სოფ. ნუკრიანში განხორციელდა პროექტი „ქალთა ხელგარჯილობის სახელოსნო“. პროექტის ფარგლებში 17 ქალმა შეისწავლა ხელსაქმე (ჭრა-კერვა, ქვილთი, თეჯა, ქსოვა, აბრეშუმის ქაღალდის დამზადება, ტეხვა, ეროვნული და თანამედროვე თოხინების დამზადება, სიმინდის ფუჩეჩით წვნა, ფარდაგის ქსოვა). ჩატარდა სხვადასხვა ღია კურსი და 2 წლის განმავლობაში 50 ქალმა შეისწავლა სხვადასხვა ხელობა. პროექტის დასრულების შემდეგ „ჯავახიურმა სახლმა“ სახელოსნოების ინვენტარი, პროდუქცია, სავაჭრო ნიშანი (ლოგო) გადასცა სათემო ჯავშირ „ნუკრიანს“ და ამჟამად ჩვენი ჯავშირი მართავს სახელოსნოებს და ეხმარება პროდუქციის რეალიზაციაში.

ნუკრიანის სახელოსნო

ია კიკნაძე
 მარინა ოსენაშვილი
 Ia Kiknadze
 Marina Osenashvili

ოქტობერი

The history of Nukriani workshops started in 2003-2005, with the support of DVV International. At that time some of the ladies from the village Nukriani finished the tailoring course in Tbilisi and the World Vision gave as a gift 6 sewing machines to the Nukriani branch of Caucasian House.

As of 2005 Nukriani community union was established and it became the main partner of Caucasian House in Signagi Municipality. As of 2006 with the support of the Foundation Diakonisches Werk, the Caucasian House has implemented the project "Save our Village" in Nukriani. This multi-profile project

NUKRIANI WORKSHOP

included also the different educational programs for youth and adults and supported the profitable private initiatives. In 2007, with the initiative of the Caucasian House and with the financial support from DVV International German Foundation, Diakonisches Werk, Brot Fuer Welt, the project "Handicraft Workshop for Women" was implemented in the village of Nukriani. 17 women studied the handicraft (sewing, quilting, teka (wool weaving), silk sheet preparation, color dyeing, making the traditional and modern dolls, braiding from the corn leaf, knitting the carpets). There were several open competitions held and 50 women acquired new skills in two years. After the completion of the project the Caucasian House passed all the workshop inventory, production and the trade mark (logo) to the "Nukriani" community union and currently we manage the workshops and assist in sales of the production.

ლურჯი სუფრა

ძველთაგანვე ფართოდ გავრცელებული ქსოვილის „დაჩითვასთან“ ერთად საქართველოში გამოყენებული იყო აღმოსავლეთიდან შემოსული ე.წ. ცივი კუბური ტეხვაც (холодное кубовое крашение) ამ, ასე ვთქვათ, „ნეგატიური“ წესით ქსოვილის ტეხვის დროს ნახატის რეზერვაცია ხდება ქსოვილზე საჩითავი ყალიბით ცხიმნარევი სანთლის დაღვენთით. ამგვარად მიღებულმა ჩითმა საქართველოში სპეციალური გამოყენება ჰქონდა: რუსეთისა და ევროპისგან განსხვავებით აქ ასე „ჩითავდნენ“ მხოლოდ და მხოლოდ, „ლურჯ სუფრებს“.

ძნელია იმის თქმა, თუ როდის შემოიღეს საქართველოში ქსოვილის „ნეგატიურად“ ტეხვა. ყოველ შემთხვევაში, 1640-1643 წ.წ. კახეთში ნამყოფი რუსი ელჩები მეფე თეიმურაზის ერთ-ერთი ნაღიმის

აღწერის დროს აღნიშნავდნენ: «...А перед послем и передо властью перед государевыми людьми и перед азнауры посланы были скатерти выйочатые»... როგორც ჩანს, აქ სწორედ „ლურჯი სუფრებია“ ნაგულისხმევი. ჩვენამდე მოღწეული ყველაზე ძველი სუფრები აღბათ XVIII საუკუნის დამლეკსა და XIX დასაწყისის განეკუთვნება. თუმცა მოგვეპოვება ზუსტად დათარიღებული ნიმუშებიც (1808, 1815 წ.წ.). უნდა აღინიშნოს, რომ ევროპაში ტეხვის ეს წესი გავრცელდა XVIII. 80-იან წლებში, იმის შემდეგ, რაც ლუდოვიკო XIV -ს ქარს ესტუმრნენ სიამის ელჩები.

ქსოვილის ხარისხისა და ზომების მიხედვით თუ ვიმსჯელებთ, „ლურჯ სუფრას“ საზოგადოების ყველა კლასი ხმარობდა. მთიულეთში დღემდე შემონახულია განსაკუთრებით ვიწრო და გრძელი სუფრები, რომელთა განი 60სმ-ია, ესეიგი ბამ-

ბის ქსოვილის განის გოლია, სიგრძე კი 2,8 მეტრს უდრის, რაც ოთხი ადლის გოლია. ასეთი სტანდარტი ამ სახის სუფრისათვის იყო მიღებული. გრძელ სუფრასთან ერთად გვხვდება უზარმაზარი სწორკუთხა სუფრები, რომლებიც შეკერილია 3, 4 და 5 განის ქსოვილისაგან და რომელთა სიგრძე 5-7 მეტრს აღწევს. არის სულ პატარა ოთხკუთხა სუფრებიც (60სმX60სმ). სწორედ მათ შევყავართ ჩვენ ძველი თბილისის კოლორიტულ წიაღში.

ზომებს გარდა, სუფრებს ერთმანეთისაგან განასხვავებდა ის ქსოვილიც, რომელზედაც ისინი „იჩითებოდნენ“. სულის ქსოვილზე „დაჩითული“ სუფრა უფრო ძველი წარმოშობისაა, იგი ბაცი ლურჯი ფერისაა. მისი თეთრი ნახატი ოდნავ ბუნდოვანია და სტილის მიხედვით თითქოს არქაული. საფაბრიკო ბამბის ქსოვილისგან დამზადებული

სუფრები მუქი და ინტენსიური ლურჯი ფერისაა, ჯაშუაშა თეთრი ნახატი უაღრესად მკვეთრია და ნათელი.

„ლურჯი სუფრის“ იერის განსაზღვრაში მნიშვნელოვან როლს ასრულებდნენ თვით საჩითავი ყალიბებიც. იმ დროს, როდესაც „დაჩითული ქსოვილის“ დასაბეჭდი ყალიბი ფაქიზი და რთული ნახატი ამომჭრელი ხელოსნისაგან დიდ ოსტატობასა და ხის მაგარ ჯიშებს მოითხოვდა, ყალიბი „ლურჯი სუფრისათვის“ (ნახატი დაფარული მისი ზედაპირი ფიცრის უდიდეს ნაწილს იკავებს) შედარებით ადვილი გასაკეთებელი იყო და იჭრებოდა რბილი ჯიშის ხეზე, რის შედეგად ნახატი თავისებური გამოდიოდა და ატარებდა უფრო მკვეთრად გამოვლენილ ხალხურ ხასიათს.

სუფრაზე დეკორაციული ფორმების განაწილებისას ოსტატი, საკუთარი გემოვნების და შინაგანი მხატვრული ალტოსადმი ანგარიშის განწევასთან ერთად, მაინც ყოველთვის მისდევს დადგენილ, ჩამოყალიბებულ სქემას. ამ სქემის ელემენტები, ანუ „ლურჯი სუფრის“ ძირითადი დეკორაციული მოტივები შემდეგია: საერთო აღმოსავლური „მანი“ სხვადასხვა სახისა და ზომის; როზეტი, როგორც ჰატარა, ფონების შესავსები, ასევე დიდი მედალიონი, რომელიც ჩვეულებრივ სუფრის ცენტრში თავსდება და იჩითება ან ცალკეული მეოთხედებისაგან, ანდა იკრებება დეკორის სხვადასხვა ელემენტებისაგან; არშია, რომელიც ყვავილების, ვარსკვლავებისა და სხვათა მონაცვლეობისაგან შედგება.

მოტივთა მეორე ჯგუფი ცხოველთა სამყაროდანაა აღებული. ყველაზე უფრო მიღებული და საყვარელი მოტივია ირემი, უზარმაზარი დატოკვილი რქებით, უმრავლეს შემთხვევაში დროშით, რომელზედაც ჯვარი ან ადამიანის მსგავსი არსებაა გამოსახუ-

ლი. ხშირად ირემს თან ახლავს ბიჟინა (ჰატარა ირემი). ნადირობის სცენები, სადაც ტახი, შველი, ძაღლი, ლომი, კურდღელი, ჯიქი ნებისმიერადაა დაჯგუფებული. შუბლებ-

ბი -
თა და
თოფე -
ბით შეი-
არადებულ
მონადირეები
ქვეითა და ამხედ-
რებული. სხვადასხვა სახის
ფრინველები და თევზები, რომელ-
თა ქერცლი წერტილების მწყობრ წყე-

ბებადაა ქცეული. ამათ გარდა, იშვიათი დეტალია ჯვარი და, ბოლოს, მომღიმარე მზე.

ირემიც, ფრინველიც, თევზიც, ჯვარიცა და მზეც - ყველა ეს მოტივი უნებ-

ლიეთ გვაფიქრებინებს, რომმათ, წმინდა დეკორაციული დანიშნულების გარდა, გაცილებით უფრო ღრმა და ხალხის უძველეს მსოფლმხედველობასთან დაკავშირებული ში-

ნაარსი აქვთ. ამიტომაც სავარაუდოა, რომ „ლურჯი სუფრები“ მათი საყოფაცხოვრებო დანიშნულების გარდა ატარებდნენ გარკვეულ რიტუალურ ხასიათს. ამ მხრივ საყურადღებოა ის ფაქტი, რომ უკანასკნელ დრომდე „ლურჯი სუფრები“ იშლებოდა მხოლოდ განსაკუთრებით საზეიმო ვითარებაში - საქორწინო ნადიმის დროს, საეკლესიო დღეობაში.

უაღრესად თავისებური და დამახასიათებელი მოტივია ერთიმეორის გვერდით გამოსახული დანა, ჩანგალი და კოვზი. დეკორის ზემოჩამოთვლილ ელემენტებთან შედარებით უფრო გვიან წარმოქმნილი ეს მოტივი უკავშირდება სუფრის წმინდა საყოფაცხოვრებო ხასიათს. მასვე შეიძლება მივაკუთვნოთ ადამიანთა გამოსახულებანიც - ქართულ ეროვნულ ტანსაცმელში გამოწყობილი ქალი - დაირაზე დამკვრელი ანდა ყვავილით ხელში და მამაკაცი - დოქითა და სავსე თასით ანდა მოცეკვავე, ჩონგურზე დამკვრელის გვერდით. იშვიათ წარწერებთან ერთად, რომელშიც გამოთქმულია მხარული დროსტარებისა და მასპინძლის ანდა ოსტატის კეთილად მოხსენიების სურვილი, ეს გამოსახულებანი ქმნიან მოტივთა ჯგუფს, რომელიც თავისი შინაარსით ძირფესვიანად განსხვავდება ელემენტთა პირველი კომპლექსისაგან. წარმოდგენებისა და მათთან დაკავშირებულ ჩვევების ერთმანეთზე დაშრევისაგან გამომდინარე და თავისთავად წმინდა ქრონოლოგიური ხასიათის მქონე ორივე ეს მომენტი სრულიად დამოუკიდებელ ადგილზე აყენებს ქართულ „ლურჯ სუფრებს“, რომლებიც თავიანთი სილამაზით, ორიგინალობითა და სიმკვეთრით დაუვინყარ შთაბეჭდილებას ახდენენ.

BLUE TABLE CLOTH

Along with the cloth printing which was widely spread in Georgia, the so called “Cold Cubical Dying” was also utilized and applied. This technique has come from the Eastern countries. During this, let’s call it “negative” printing the painting is reserved on the cloth by means of pressing on it the patterns covered with wax mixed with the oil. The cloth printed like this obtained the special meaning: unlike Russia or other European countries, in Georgia only the “Blue Table Cloth” was printed this way.

It is hard to say when exactly the “negative dying” technique started in Georgia. In any case the Russian ambassadors who have visited Kakheti in 1640-1643 mentioned about one of the feasts held in their honor: “The printed table cloths were presented to the Ambassador, King’s all men and nobles”... it sounds like by these words the blue tablecloth was meant. The oldest “blue tablecloths” that have reached us must have been made in the end of XVIII and beginning of XIX centuries. But we also have the sample with the exact dates (1808, 1815). It needs to be mentioned that this technique of printing was introduced in Europe in 80-ies of XVII century, after the Siamese ambassadors visited Ludwig the XIV in France.

If we judge by the quality and size of

the cloth “the blue table cloth” was used by every level of the society. In Mtiulety you still can find narrow and long tablecloths, which are 60 cm wide, same as the cotton cloth width, and they are 2.8 meters long which equals to 4 Adli (the old measurement unit). This was a typical standard for such table cloths. Along with long table cloths one can find enormous square tablecloths too, which are made of 3, 4 and 5 cloths of the standard width, some of them are 5-7 meters long. And there are small square table cloths as well (60cmX60cm). These are the ones that introduce to us the treasures of the Old Tbilisi flavor.

Apart from the sizes, the type of the cloths which were printed was different as well. The table cloth printed on a moss cloth is older in its origin, and the color is lighter blue. Its white print is slightly blurred and a little bit archaic by its style. The table cloths made of manufactured cotton are of more intense blue color, white painting is bright and clear.

The face of the “blue table cloth” was determined also by the shapes of the printing patterns. While usually the printed cloths demanded great skills from the masters who carved the patterns and required the hard sorts of wood, the pattern for the “blue table cloth” (the paint pattern covered the major part of the surface) was easier to make and was cut out from the softer sorts of wood. As a result the painting was quite peculiar and carried more distinguished folklore features.

While distributing the decorative forms on the table cloth the artist, considering his own taste and intuition, always follows the established schemes. The elements of this scheme, or the main decorative elements of the “blue cloth” are the following: the general oriental paisleys of different shapes and sizes, rosettes which could be small background fillers or which comprise the large medallions in the center of the cloth printed in quarters, these centerpieces can also be collected from different smaller parts of décor, and the rim consisting from the sequence of flowers and stars.

The second group of motives relates to the animal world. The most widely spread and favorite motive is a deer, with enormous horns, in many cases carrying the flag, which depicts either cross or a shape of a person.

Sometimes it is accompanied by the fawn (baby deer). Sometimes we see the hunting scenes, where the hogs, deer, dogs, rabbits and wild goats are spread in groups. The hunters armed with spears and guns can be horse mounted or on foot. We see birds and fish, whose scales are depicted with the rows of small dots. Apart from this the rare elements, one might see the cross or the smiling sun.

The deer, birds, cross and sun – all those motives make us think that they, apart from the decorative purposes had deeper meaning connected to the ancient outlook on world and being. This is why it is possible that the blue cloth carried some ritualistic functions as well. It needs to be mentioned that the blue cloths were used only for very festive events until recently – for weddings or religious holidays.

The most peculiar and typical motive is the fork next to the knife and spoon. This is of a much later period and it is related to an ordinary daily usage of a table cloth. This explains also the pictures of people- a woman in a traditional Georgian dress, playing on a musical instrument (Daira), or with flowers in her hand, and a man-with a pitcher and a glass, or dancing next to the musicians. Together with the rare writings, which describe the festivities or prize the host or the artist of the table cloths, these pictures create the group of motives which are completely different from the older, original set. By accumulation of the views of the world and developing new habits related to these new views we receive two different types of the table cloths thus granting the completely independent place to the Georgian “blue tablecloth”, which leave unforgettable impression on us because of their beauty, originality and brightness.

რუსთავი

23 ივნისი

RUSTAVI

23 JUNE

ფოთი

26 ივნისი

POTI
26 JUNE

თბილისი TBILISI

ეთნოგრაფიული გუზაუმი

ETHNOGRAPHIC MUSEUM

პროგრამა

PROGRAM

15 ივლისი - 12:00 ქართული რეწვისა და ეთნოგრაფიის გამოფენები; 15:00 ქართული საბრძოლო ხელოვნება; 19:00 თბილისის ფოლკლორული ანსამბლები. რეგიონები: მცხეთა-მთიანეთი
22:00 ჯგუფი „ხიდი“, სტამბრაბი გრილანაიძან, ჯგუფი "ABC"

16 ივლისი - 12:00 ქართული რეწვისა და ეთნოგრაფიის გამოფენები; 15:00 ქართული საბრძოლო ხელოვნება; 19:00 თბილისის ფოლკლორული ანსამბლები. რეგიონები: შიდა ქართლი. ჯგუფი „ფისხვარცხლი“
22:00 ლაჟავაბი „ღამიში“, „აბსაილარი“

17 ივლისი - 12:00 ქართული რეწვისა და ეთნოგრაფიის გამოფენები; 15:00 ქართული საბრძოლო ხელოვნება; 19:00 თბილისის ფოლკლორული ანსამბლები. რეგიონები: სამეგრელო
22:00 ჯგუფი „ფრანი“, ჯგუფი "FAMILY"

18 ივლისი - 12:00 ქართული რეწვისა და ეთნოგრაფიის გამოფენები; 15:00 ქართული საბრძოლო ხელოვნება; 19:00 თბილისის ფოლკლორული ანსამბლები. რეგიონები: სამცხე ჯავახეთი. აფხ-ჯაეთის დღე. ჯგუფი „თაღლაურა“, ჯგუფი „თსა არბი“
22:00 ანსამბლი „გორცელა“

19 ივლისი - 12:00 ქართული რეწვისა და ეთნოგრაფიის გამოფენები; 15:00 ქართული საბრძოლო ხელოვნება; 19:00 თბილისის ფოლკლორული ანსამბლები. რეგიონები: ქვემო ქართლი, რუსთავი
22:00 ნინო კათაგაძე & ჯგუფი „ინსაიტი“

20 ივლისი - 12:00 ქართული რეწვისა და ეთნოგრაფიის გამოფენები; 15:00 ქართული საბრძოლო ხელოვნება; 19:00 თბილისის ფოლკლორული ანსამბლები. რეგიონები: ზემო სვანეთი, ლეჩხუმი
22:00 სტამბრაბი ავსტრიიდან ჯგუფი "THE POND PIRATES"

21 ივლისი - 12:00 ქართული რეწვისა და ეთნოგრაფიის გამოფენები; 15:00 ქართული საბრძოლო ხელოვნება; 19:00 თბილისის ფოლკლორული ანსამბლები. რეგიონები: რაქა, კახეთი
22:00 ჯგუფი „ჩვენებურები“, ჯგუფი „რეგიონი“

22 ივლისი - 12:00 ქართული რეწვისა და ეთნოგრაფიის გამოფენები; 15:00 ქართული საბრძოლო ხელოვნება; 19:00 თბილისის ფოლკლორული ანსამბლები. რეგიონები: ქვემო სვანეთი, გურია
22:00 ჯგუფი „ზუმბალანდი“

23 ივლისი - 12:00 ქართული რეწვისა და ეთნოგრაფიის გამოფენები; 15:00 ქართული საბრძოლო ხელოვნება; 19:00 თბილისის ფოლკლორული ანსამბლები. რეგიონები: აჭარა, თუშეთი, პანკისის ხეობა
22:00 ჯგუფი "33a"

24 ივლისი - 12:00 ქართული რეწვისა და ეთნოგრაფიის გამოფენები; 15:00 ქართული საბრძოლო ხელოვნება; 19:00 თბილისის ფოლკლორული ანსამბლები. რეგიონები: იმერეთი, ფოთი
22:00 „სუნიშვილები“

15TH OF JULY - 12:00 Traditional arts and crafts exhibitions; 15:00 "Georgian Martial Arts Theater" and other traditional games... 18:00 Amphitheater, Folklore from regions: Mtskheta -Mtiuneti
22:00 concert "Khidi", "ABC", group from Shri Lanka

16TH OF JULY - 12:00 Traditional arts and crafts exhibitions; 15:00 "Georgian Martial Arts Theater" and other traditional games... 18:00 Amphitheater, Folklore from regions: Central Kartli, Group "Pits-vertskhil"
22:00 concert Lezhava family "Detsishi", "Outsider"

17TH OF JULY - 12:00 Traditional arts and crafts exhibitions; 15:00 "Georgian Martial Arts Theater" and other traditional games... 18:00 Amphitheater, Folklore from regions: Samegrelo
22:00 concert "Prani", "Family"

18TH OF JULY - 12:00 Traditional arts and crafts exhibitions; 15:00 "Georgian Martial Arts Theater" and other traditional games... 18:00 Amphitheater, Folklore from regions: Samtskhe-Javakheti, Day of Apkhazia, Group "Taglaura," 22:00 concert "Gordela"

19TH OF JULY - 12:00 Traditional arts and crafts exhibitions; 15:00 "Georgian Martial Arts Theater" and other traditional games... 18:00 Amphitheater, Folklore from regions: Lower Kartli
22:00 concert: Nino Katamadze & group "Insight"

20TH OF JULY - 12:00 Traditional arts and crafts exhibitions; 15:00 "Georgian Martial Arts Theater" and other traditional games... 18:00 Amphitheater, Folklore from regions: Higher Svaneti, Lechkhumi
22:00 concert : "Guests from Austria "The Pond Pirates"

21ST OF JULY - 12:00 Traditional arts and crafts exhibitions; 15:00 "Georgian Martial Arts Theater" and other traditional games... 18:00 Amphitheater, Folklore from regions: Racha, Kakheti
22:00 concert : "Chveneburebi", "Reggaeon"

22ND OF JULY - 12:00 Traditional arts and crafts exhibitions; 15:00 "Georgian Martial Arts Theater" and other traditional games... 18:00 Amphitheater, Folklore from regions: Lower Svaneti, Guria,
22:00 concert : "Zumbaland"

23RD OF JULY - 12:00 Traditional arts and crafts exhibitions; 15:00 "Georgian Martial Arts Theater" and other traditional games... 18:00 Amphitheater, Folklore from regions: Ajara, Tusheti, Pankisi Gorge
22:00 concert : "33A"

24TH OF JULY - 12:00 Traditional arts and crafts exhibitions;
15:00 "Georgian Martial Arts Theater" and other traditional games... 18:00 Amphitheater, Folklore from regions: Imereti, Poti
22:00 concert : "SUKHISHVILI"

FESTIVAL ART-GENE 2011

ფესტივალი არტ-გენი 2011

თბილისი

15 ივლისი - 24 ივლისი

ფესტივალი ანბ-გენი 2011

TBILISI

15 JULY - 24 JULY

FESTIVAL ART-GENE 2011

იმერი

თრიალეთი

ოღოთა

იადონი

იადონი

გულანი

ასამბლი ბუღინერა

ხალხური რეწვის ოსტატების დაჯილდოება

მარიამ ჟუჟუნაძე, მესხეთი.
 რეზო ანდლულაძე, მესხეთი.
 როლანდი ოდიშელიძე, თბილისი.
 იზოლდა გაბიტაშვილი, თბილისი.
 ნინო სადაღაშვილი, ქართლი.
 მზია ალდამოვა, ზიზი ქავთარაშვილი
 პანკისის ხეობა.
 ნუკრიანის სახელოსნო, კახეთი.
 საპატრიარქოსთან არსებული
 ხალხური რეწვის სახელოსნო,
 თბილისი

NOMINATION OF THE CRAFTSMAN

Mariam Jujunadze, Meskheti.
 Rezo Andguladze, Meskheti.
 Roland Odishelidze, Tbilisi.
 Izolda Gabitashvili, Tbilisi.
 Nino Sadagashvili, Kartli.
 Mzia Aldamova, Zizi Kavtarashvili,
 Pankisi.
 Nukriani workshop, Kakheti.
 Craft Studio at the Patriarchat,
 Tbilisi.

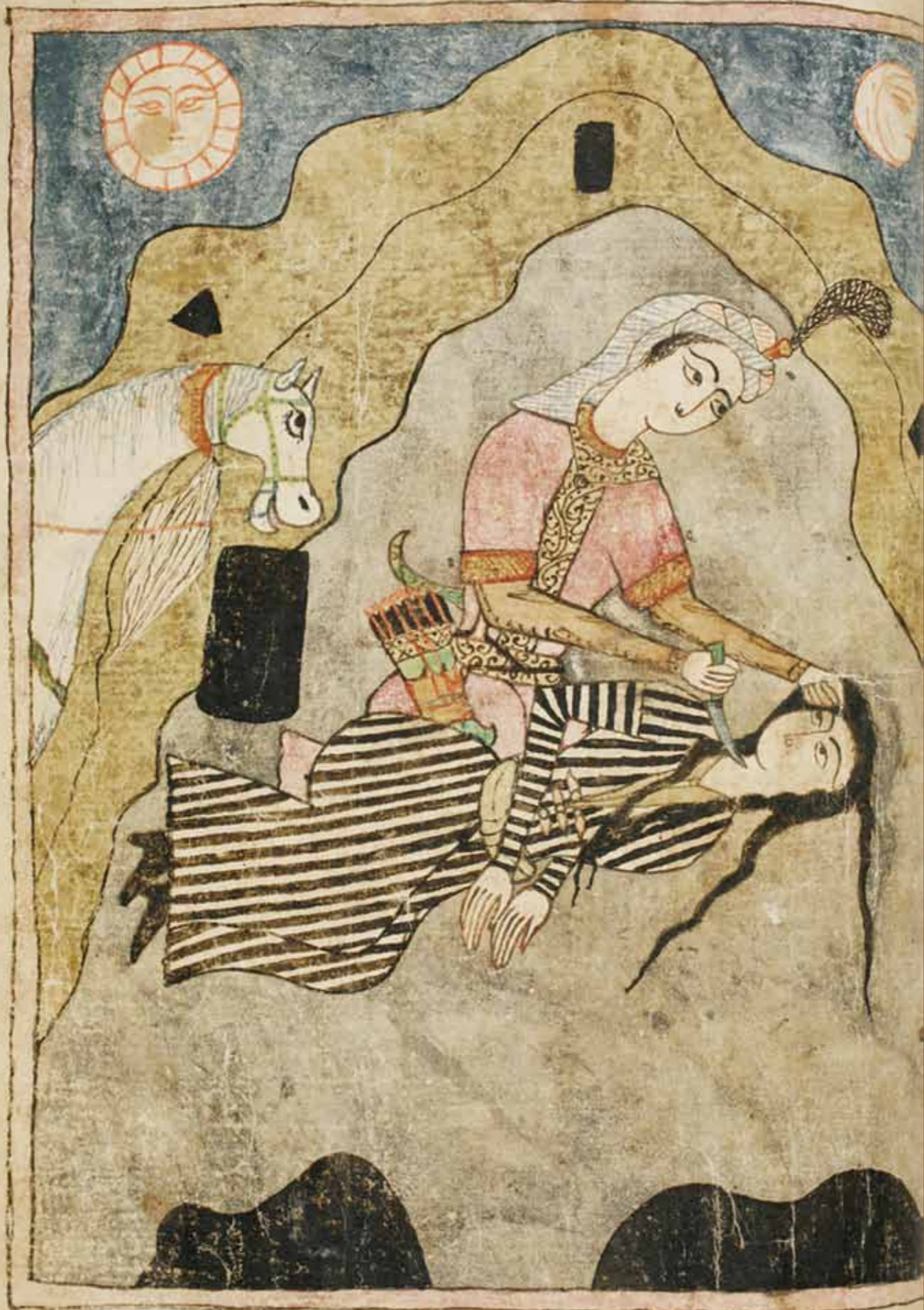
ქართული ხელნაწერები
Georgian Manuscripts

0193 თბილისი, ა. ალექსიძის 1/3. ტელ: 36 41 85

www.manuscript.ge
pr@manuscript.ac.ge

1/3 M. Aleksidze st., Tbilisi 0193. Tel: 36 41 85

თავაქარაშვილისეული „ვეფხისტყაოსანი“

ქართველი ერის სათაყვანებელი პოემის „ვეფხისტყაოსნის“ ჩვენამდე მოღწეულ 200-მდე ხელნაწერს შორის ერთ-ერთი ყველაზე სახელგანთქმული ე.წ. „თავაქარაშვილისეული“ სახელით ცნობილი „ვეფხისტყაოსანია“. იგი პოემის პირველ თარიღიან ნუსხას წარმოადგენს და 1646 წელსაა გადაწერილი მდივან მამუკა თავაქარაშვილის მიერ, ოდიშის მთავრის ლევან (II) დადიანის ჯარზე.

თავაქარაშვილები შუა საუკუნეებიდან იმერეთის სამეფოს მდივნები ყოფილან. ისტორიულ დოკუმენტებში XV საუკუნიდან მოყოლებული ვხვდებით ამ გვარის წარმომადგენელ სხვადასხვა პირს: სადათურ, ზურაბ, ალა, ჰაატა, ელიზბარ, თავაქარ, გიორგი და სხვ. ამ გვარის ყველაზე სახელგანთქმული წარმომადგენელი ჯი მამუკა გახლავთ, რომელიც სწორედ ხსენებული „ვეფხისტყაოსნის“ ხელნაწერის გადაწერით გახდა ცნობილი.

მამუკა თავაქარაშვილი იმერთა მეფის, ალექსანდრეს მდივანი ყოფილა. იგი 1634 წელს, იმერეთის მეფე გიორგი კახეთის მეფე თეიმურაზთან ერთად ჯაქას ხიდთან სამეგრელოს მთავარსა და ქართლის მეფე როსტომთან გამართულ ბრძოლაში ტყვედ ჩაუვარდა სამეგრელოს მთავარს ლევან დადიანს. ამ დროიდან მოყოლებული მან ორ ათეულ წელზე მეტი ოდიშის სამთავროში, მთავრის ჯარზე ტყვეობაში გაატარა.

სწორედ ლევან დადიანის ტყვეობაში, მთავრის დავალებით გადაწერა მან „ვეფხისტყაოსანი“. ლევან (II) დადიანი საქართველოს ისტორიაში ერთ-ერთ გამორჩეულ ფიგურად გვევლინება. ამაყი, საკუთარი მტრებისა და მოტყვევების მიმართ დაუნდობელი მთავარი ამავედროულად მეტად განათ-

ლებული ადამიანი იყო. იგი აქტიურ პოლიტიკურ საქმიანობას ეწეოდა - გამუდმებით ეომებოდა მეზობელ სამთავროებს, მოხერხებულად აგვარებდა ურთიერთობას თურქეთთან, ცდილობდა ჯავშირის გაბმას რუსეთთან და ევროპასთან.

მთავრის ჯარზე თავს იყრიდნენ სხვადასხვა ქვეყნიდან (მაგ., რუსეთიდან) მოწვეული ოსტატები, მხატვრები და სხვ. იყრიებოდნენ ვაჭრები და მისიონერები, რომელთაც დადიანი დიდ მხარდაჭერას უცხადებდა. ჭკვიანი მმართველი ძალ-ღონეს არ იშურებდა, რომ თავის გარშემო ნიჭიერი და განათლებული ადამიანები შემოეკრიბა. ერთ-ერთი მათგანი აღმოჩნდა მამუკა თავაქარაშვილი, რომელმაც სწორედ ტყვეობაში გადაწერა „ვეფხისტყაოსანი“ და ამავედროულად მინიატურებითაც შეიმკო.

გადამწერის ანდერძს ხელნაწერის 210 გვერდზე ვკითხულობთ: „დიდება სრულმყოფელსა ღმერთსა, ყოველთა შემწე-მფარველსა. ვინყე ეს ვეფხისტყაოსანი თიბათვესა ცამეტსა, სრულ ვყავ თვრამეტსა აგვისტოსა, ქ (ქარაგმა) ესა სამას ოცდაათობეტსა. თუ რამ აკლდეს, ნურავინ დამწყველით, ტყვეობაშიდ ვსწერდი. შიგნით ოცდაცხრა რვეული არის, ფურცელი ორას ოცდათორმეტი“. (267ვ)

ანდერძი ეპოქისა და დამკვეთის პიროვნების შესახებ საგულისხმო მინიშნებას იძლევა. გადამწერის მიერ საგანგებოდ აღნიშვნილი ფაქტი ხელნაწერის ტყვეობაში გადაწერის შესახებ შესაძლოა დადიანის მითითებითაც მოხდა. ამით მთავარმა ხაზი გაუსვა საკუთარ ძალაუფლებას და საქმიანობასაც.

თავაქარაშვილისეული ხელნაწერი მეტად ძვირფასი და მრავალმხრივ მნიშვნელოვანი ძეგლია. მან მკაფიოდ ასახა თავისი ეპოქის კულტურულ-ისტორიული მოვლენები.

ხელნაწერის მხატვრობა ქართული მინიატურის ერთ-ერთი გამორჩეული ნიმუშია. მის მოხატულობაში თანადროული ეპოქის კედლის მხატვრობისა და მინიატურის სხვადასხვა ტენდენციას შერწყმული. მაგ., ე.წ. ხალხური, პროფესიულ მხატვრობის, რომელსაც თან ერთვის იმ დროს ქართულ ხელოვნებაში შემოჭრილი აღმოსავლური გავლენები. ეს ნიშნე-

ძველი ხელნაწერები

ქ. ლ. ავთიანდიაძე: სსრკ-ის: დრას: სტალინის: ზ. მუსხიშვილი

ბი მას ჰოემის სხვა ნუსხათა დასურათებ-
ბისგანაც გამოყოფს (x 2074 (XVI-XVII სს), შ
5006 - ე.წ ნურეთლისეული ნუსხა XVIII ს.),
რომლებიც აღმოსავლური ხელოვნების
გავლენითაა შექმნილი. თავაქარაშვილი-
სეული „ვეფხისტყაოსნის“ მხატვრობა
შეიძლება მალაღობის ხელოვნების ნიმუშს
არ წარმოადგენს და მისი ოსტატის დი-
დად დახვეწილი არ ჩანს, იგი თავისი,
განსკუთრებული, ინდივიდუალური ნიშ-
ნების მატარებელია.

ძალიან საინტერესოა ის ფაქ-
ტი, რომ ხელნაწერში ლევან დადიანის
პორტრეტია გამოსახული. მხატვარი
ხელნაწერის პირველსავე გვერდზე „ვე-
ფხისტყაოსნის“ გადამწერთან ერთად
ქტიტორს და ავტორს გამოსახავს. ფურც-
ლის ზევით, ცენტრში ლევან დადიანია
მოცემული მხლებლებთან ერთად, ქვედა
რეგისტრში კი შოთა რუსთაველი, რო-
მელიც ჰოემის ტექსტს კარნახობს თავად
გადამწერს - მამუკა თავაქარაშვილს. თავ-
ვაქარაშვილისავე მეორე პორტრეტი ას-
რულებს მინიატურათა ციკლს. მხატვარმა
ამით, ფაქტობრივად, ხელნაწერის შექმ-
ნის ისტორია მოგვითხრო, რომლის თავ-
ვგადასავალიც შემდგომაც გაგრძელდა.

მხატვარი სათაყვანებელ ჰოემას
დანვრილებით გადმოსცემს სურათ-ხა-
ტებით. ისტორიული ცნობები, მხატვრის
მიერ რეალობის გადმოცემისკენ სწ-
რაფვა, სახის ტიპაჟი, იმ დროის სპარ-
სული მოდა (სამოსი, ვარცხნილობა),
სამოქმედო გარემო, ყოფითი ნივთები
და სხვ. ეს გვაფიქრებინებს, რომ ხელ-
ნაწერის მინიატურები იმდროინდელი
ყოფის ამსახველი უნდა იყოს. მხატვ-
რისთვის „ვეფხისტყაოსნის“ გმირები
მის თანამედროვე გარემოში არსებული
ჩვეულებრივი ადამიანები არიან, ვისაც
ყოველდღე ხედავდა და არა მიუწვდო-
მელი, შუა საუკუნეების რაინდული ელ-
ფერით შემოსილი არსებები. გმირული
ეპოსის მოქმედმა პირებმა ამ მხატვრო-
ბაში რეალური სახე შეიძინეს და ოსტატ-
მა რაინდული ეპოსის იდეალური თავის
რეალობას მოარგო.

ჰოემის გმირების მსგავსად არა-
ნაკლებ საინტერესო თავგადასავლი აქვს
თავად თავაქარაშვილისეულ „ვეფხისტყა-
ოსანსაც“. ხელნაწერის ისტორია XVII საუ-

კუნეში დასავლეთიდან აღმოსავლეთ
საქართველოში ინაცვლებს. „ვეფხისტყა-
ოსანი“ ქართლში მოხვედრილა, რასაც
შემდეგი ადასტურებს, 99 გვერდზე, ერთ-
ერთი ილუსტრაციის უკან მოცემულია
გაუნაფავი ხელით შესრულებული ქალის
გრაფიკული გამოსახულება, რომელიც
წარმოადგენს ხელაპყრობილ მანდი-
ლოსანს გვირგვინითა და მოსასხამით
მოსილს. მას თან ახლავს წარწერა: „ქ;
დედოფალი როდამის; წყალობა; ამის;
დამწერს:“ ჩვენთვის ცნობილი ერთ-ერ-
თი როდამი ქართლის მეფე ვახტანგ V
შაჰნავაზის პირველი ცოლი და არჩილ
მეფის დედა იყო. უცნობია როგორ
მოხვდა ხელნაწერი ქართლში, ცნობი-
ლია მხოლოდ რომ თავაქარაშვილების
ერთი შტო ქართლში სოფ. ტინისხილში
დასახლებულა. შესაძლოა, ხელნაწერის
თავდაპირველი ადგილმდებარეობის
შეცვლაც მდივან-მწიგნობართა გვარის
გადმოსახლებასთან იყოს დაკავშირე-
ბული.

თავაქარაშვილისეული „ვეფხის-
ტყაოსანი“, როგორც ქართული ლიტე-
რატურის უკვდავი ძეგლის ერთ-ერთი უმ-
ნიშვნელოვანესი ნიმუში და ამასთანავე,
ხელნაწერი წიგნისა და ისტორიის მეტად
საგულისხმო ამსახველი ნიმუში დღეს
ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრშია დაცუ-
ლი (x 599). საქართველოს ყველაზე დიდი
საცავი რედეუებით უფროსილდება ამ
საგანძურს, რომელიც დღემდე აცოცხ-
ლებს XVII საუკუნის ქართული კულტურის
უმნიშვნელოვანესი ნაწილის ისტორიას.

“THE KNIGHT IN THE TIGER’S SKIN” TAVAKARASHVILI EDITION

Among 200 manuscripts of “The Knight in the Tiger’s Skin”, the most revered poem, one of the most popular versions is so called “Tavakarashvili” manuscript. It is the first manuscript which is dated and it had been written in 1646 by Mamuka Tavakarashvili, the scribe at the Odishi court of the King Levan (II) Dadiani.

The Tavakarashvilis have been the scribes of Imerety kings since the middle ages. In the historical documents starting from the XV century we come across the different representatives of this family: Sadater, Zurab, Aga, Paata, Elizbar, Tavakar, Giorgi, etc. The most famous representative of this family is Mamuka, who became known with the manuscript of “The Knight in the Tiger’s Skin”.

Mamuka Tavakarashvili was the secretary to Alexander, the King of Imereti. In 1634 he together with the King of Kakheti Teimuraz was taken as a prisoner of war by Samegrelo King Levan Dadiani at the Kaka Bridge in the war against Samegrelo and Kartli King Rostom. He spent two years as a prisoner at the court of Odishi.

While a prisoner at Levan Dadiani’s court, he has re-written “The Kinight in the Tiger’s Skin” on the orders from the King. Levan (II) Dadiani is a distinguished person in Georgian history. Proud King, who was ruthless towards his enemies and traitors, was a rather educated person at the same time. He was a politician too – he was constantly in battles with neighboring kingdoms, was cleverly arranging affairs with Turkey, and was

trying to establish relationships with Russia and Europe.

Often the artists and craftsmen from different countries (for example) from Russia would gather at the King’s court. The tradesmen and missionaries were frequent guests who were strongly supported by the King Dadiany.

The clever King was trying to surround himself with talented and educated people. One of them happened to be Mamuka Tavakarashvili who re-wrote “The King in the Tiger’s Skin” and decorated it with the miniatures.

The message of the author of the manuscript is found on the page 210: “Glory to the Lord almighty, the protector of all. I started re-writing this poem on 13th of June and completed it on August 18th 1334. If I missed something don’t condemn me since I rewrote it while being imprisoned. It contains 29 pads and 232 pages.” (267v).

This message contains significant information about the time and the person who wrote it. Mentioning of the fact of imprisonment might have been ordered by the King Dadiani to prove his power, as well as his support of cultural development.

Tavakarashvili manuscript is rather precious and interesting masterpiece in many different ways. It clearly described the cultural and historical events of that era.

The decorative art of the manuscript is one of the distinguished pieces of Georgian miniature. The design of the manuscript decoration incorporates the contemporary wall painting elements and different tendencies of the miniatures, e.g. so called folk art, professional paintings which also include the oriental tendencies, which were becoming popular at that period in Georgia. These elements make this manuscript to stand out among others (H 2074 (XVI-XVII SS), S 5006- so called Tsereteli List – XVIII century), which have been created under the influence of the oriental culture. Tavakarashvili’s “The Knight

in the Tiger’s Skin” might not be a masterpiece and the author might have been not so sophisticated, but it carries its own, special, individual signs’.

It needs to be noted that the manuscript depicts the portrait of Levan Dadiani. On the very first page of the manuscript an artist depicts the church warden and the author together with the scribe. On the top of the page, in the center we see the picture of Levan Dadiani together with all king’s men. On the bottom of the page there is Shota Rustaveli, the author who dictates the text to the scribe – Mamuka Tavakarashvili. The second portrait of Tavakarashvili completes the cycle of the miniatures. By all this the artist told us the story of creation of the manuscript, the adventure of which continued later as well.

The artist decorates the precious poem with detailed paintings. The historical facts, the realistic attempts of the artist, facial types, the Persian outfits of that time (clothing, hair, etc), the area of activities, household items, etc, make us think that the miniatures of the manuscript describe the contemporary period. For the artist the characters of “The Knight in the Tiger’s Skin” are regular people who he sees in everyday life around him, and not the ephemeral creatures carrying the images of the middle ages knights. The characters of the era of heroes obtained the real faces in these paintings and the author adjusted the ideal of the knight epic to his own reality.

Like the characters of the poem, “The Knight in the Tiger’s Skin” by Tavakarashvili has gone through interesting adventure as well. The history of the manuscript moves from the west to the Eastern Georgia in XVII. “The Knight in the Tiger’s Skin” ended up in Kartli, proof of which is the following: on the page 99, behind one of the illustrations we see the graphic picture of a female, performed by an amateur – it is a picture of a woman who’s stretching her arms to the sky wearing the crown and a cloak. The picture has the message: “Blessings of the Queen Rodami to the author of these words”. Only one

Queen Rodami is known to us – the first wife of the Kartli King, Vakhtang Shahnavaaz and the mother of the King Archil. It is unknown how the manuscript ended up in Kartli, the only fact that is known to us is that one of the branches of Tavakarashvili family settled in Kartli, in the village of Tiniskhidi. Maybe the manuscript moved together with the resettlement of the scribe family members.

“The Knight in the Tiger’s Skin” by Tavakarashvili, one of the most significant examples of the poem as well as a unique manuscript describing the history of its era is safe kept in the National Center of Manuscripts (H 599). The biggest depository of manuscripts in Georgia treasures this masterpiece, which keeps alive the history of the most important part of Georgian culture of the XVII century.

15 OCTOBER **GONIO**

გონიო 15 ოქტომბერი

(ლოტბარი) ლენტეხის რაიონი სოფ. თეკალი. დაბ. 1930წ. 15 მაისს.

Region of Lentekhi, Tekali. Head of the "Mijhenari." born in 1930. 15 may.

მიყენარი ჰქვია ანსამბლს, რომელსაც მე ვხელმძღვანელობ, სვანურად მიყენარი მზის სინათლეა, ბიძაჩემი, რომელიც თვითნასწავლი მუსიკოსი და სასწაული მომღერალი იყო, იმან შექმნა სიმღერა „მიყენარი“ და მისი სახელი ჰქვია ანსამბლს.

რაც მახსოვს ჩემი ბავშვობიდან, ჩვენი სვანური ფერხულები - ზამთარში ტყავის ქალამნებით და სვანური ქედებით რომ შეიკრიბებოდნენ და მღეროდნენ აი იმას ვმღერით.

81 წლის ვარ. ჩემი პატარა ბიოგრაფია კი ასეთია - მამაჩემს ილო ერქვა, პატარაობიდან რაც მახსოვს დედაჩემი მშვენივრად უკრავდა ჭიანურზე. სამამულო ომის პერიოდი გამოვიარეთ, რთული პერიოდი, საჭმელსასმელი არ გვაკლდა, მაგრამ ტანისამოსი არ გვქონდა, ფეხშიშველი დავდიოდით სკოლაში. მე-7 კლასში უკვე გამართულად ვმღეროდი და ვუკრავდი ჭიანურზე, სკოლაში ანსამბლი იყო ჩამოყალიბებული და სოლისტი ვიყავი. სკოლის დამთავრებამდე სულ ამ ანსამბლში ვმღეროდი. ეს ნიჭი დედისგან მქონდა, მამაჩემიც მღეროდა, მაგრამ არ ეცალა სიმღერისთვის. დედა სულ სახლში იყო და იმას ვუკედლებოდი, მოფერებაც მეტი მახსოვს დედისგან. სკოლის დამთავრების შემდეგ ჯარში წასვლა მომიწია, მაგრამ სკოლამ არ გამიშვა, მომცეს სამუშაო ხელფასიანი, მაგრამ ორისამი თვის შემდეგ ჯარში მაინც გამიწვიეს მაშინ ბათუმში ახალი ჩამოყალიბებული დივიზია იყო და იქ 25 ბიჭი ვიყავით ჩემი ლენტეხის რაიონიდან, იქ შევყარით ისევ გუნდი და არც მახსოვს ისე გრილით წავიდა ჯარი...

რომ დავბრუნდი იგივე სკოლაში დამწყებინეს მუშაობა, მერე სასწავლებელში მოვეწყე, მაგრამ პირველი ჟურსი რომ დავამთავრე ოჯახური პირობების გამო სწავლა შევწყვიტე - დედა მოკვდა, მამამ ორჯერ გამოიცვალა დედინაცვალი, პატარა ბავშვები დარჩათ იმათ, ჩემს სწავლას ფული სჭირდებოდა, მე არ მქონდა და მისატოვებელი გამიხდა. მეორედაც ჩავაბარე, თბილისის პუშკინის სახელობის უნივერსიტეტში ქართული ენისა და ლიტერატურის ფაკულტეტზე, მაგრამ იქაც ერთი ჟურსი დავხურე - ბავშვებს გაზრდა უნდოდათ, არც დედა, არც მამა, ობლებს ხომ არ დავტოვებდი.

ისე სამსახური არ მომკლებია, ბავშვებსაც ვარჩენდი და ჩემს თავსაც, ფიზიკურადც ვმუშაობდი - ქვაზე, რკინაზე, ხეზე, სახლში რაც სჭირდება ოჯახს ყველაფერი ჩემი გაკეთებულია, თუ ამობრძანდებით ნახავთ. მერე ცოლი მოვიყვანე და 6 ბიჭი შეგვეძინა. ახლა 13 შვილიშვილი და ერთი შვილთაშვილი მყავს, ამ მხრივ მდიდარი კაცი ვარ...

JUMBER MUKBANIANI

Mijhenary is the name of my ensemble. In Svan language mijhenari means the light of the sun, my uncle, who was a self learned musician and an incredible singer, wrote the song called "Mijhenari", so I took the song title for the name of my ensemble.

What we sing is what I remember from my childhood- our Svanetian round dancing – in winter wearing the leather boots and Svanetian hats, the villagers would gather and sing – this is what

we sing now...

And my small biography goes like this – my father's name was Ilo, I am 81 years old. As long as I remember myself my mother plaid the Chianuri (musical instrument) beautifully. We had to go through the rough period of the Second World War, we were not hungry but we did not have any clothing, I used to go to school barefoot. Already in 7th grade I was a good singer and played Chianuri. There was a choir at our school and I was a solo singer. I stayed in this choir until I graduated the school. I got this talent from my mother, my father was a good singer too but he did not have

time for it. My mother was at home all the time and I remember lots of warmth from her.

I had to join the army after the school, but the school did not let me. They gave me a real job with salary, but after two-three months I had to join the army anyway. There was a newly established division in Batumi and there were 25 of us from Lentekhi, so we created the choir of our own there as well and the army years flew by at an ease.

When I came back from the army, I started working in the same school, then I went to the college, but after ending the first year I had to stop my studies – my mother passed away, father remarried twice, small kids were left behind. My education needed money which I did not have, so I dropped out. I entered the Pushkin Institute the second time though, on the department of Geor-

gian Language and Literature, but there too I only finished the first course. Children needed upbringing, no mother and no father – I could not leave them behind.

But I always had a job so I could support myself and children, I had to do lots of physical work too – working on steel and wood. Anything that is needed in a household is made by me. If you come and visit you will see it yourself. Then I got married and had 6 children. Now I have 13 grandchildren and one great grandson. I am rich man in this sense.

ზუგდიდში არის შალვა დადიანის სახელობის თეატრი, საშა ეგუტია ხელმძღვანელობდა ამას და ადრე დირექტორი იყო. 1974 წელს პირადად ჩემთან მოვიდა ბატონი საშა და მითხრა მინდა შვილჯაცა ჩამოვაყალიბო და ჩვენთან იყავითო. მივედი და მისი თეატრის სახელით გამოვდიოდით. მერე მოგვიხდა წასვლა მოსკოვში ჩემო ბატონო, ადრე ფოლკლორის უფროსი - ედუარდ ეფიმოვიჩი, იაკუტიიდან იყო წარმოშობით, არ ვიცი ცოცხალია თუ არა, ჩამოსული იყო, ჰოდა დაგვიბარეს მოსკოვში - ჯალონნი ზალაში გამოვედით, დიდი მოწონება დავიმსახურეთ.

1973 წლიდან არსებობს ეს გუნდი, ძველი „ოდოია“, მერე ეს „ოდოა“, მესამე ოდოია გავზარდე...

მე ბავშვობიდან ვმღეროვარ, მე-2 კლასიდან სკოლაში სულ გუნდის ხელმძღვანელი ვიყავი, მამაჩემიც იყო გუნდის ხელმძღვანელი - ერასტო ხუბულავა, ჩვენთან ყველა მღეროდა, დედაც... მეცხრე შვილი ვარ, ნაბოლარა.

ჩვენ ჯაი ამბავს ვაკეთებთ, ახალგაზრდები უნდა გაიზარდონ, არ უნდა დავკარგოთ ეს ქართული სიმღერა, ეხლაც ვეძებ ფოლკლორულ სიმღერებს, 120-მდე გვქვს და ვასრულებთ. სიმღერას, რომ ვაკეთებ - საერთოდ წესი მაქვს ასეთი, რაღაცას ჩემ გემოზე დავუმატებ, მე მეგრული ჯაცი ვარ და გურული სიმღერები მეხერხება, ისე მთელი საქართველოს სიმღერებს ვმღერით.

ადრე მოწვეული ვიყავი ხილმე და ვასწავლიდი ახალგაზრდებს, ანზორს, რომ ყავდა ერქომაიშვილს „მართვეს“ ბავშვები იქ დავდიოდი და ვმუშაობდი... ეხლა მეხუთეჯერ ვართ ამ ღონისძიებაზე რისიც დიდი მადლობელი ვართ... კიდევ ჩამოვალთ..

პოლიკარპე ხუბულავა

სამეგრელო. ზუგდიდი. ანსამბლი „ოდოიას“ ხელმძღვანელი. 88 წლის.

POLIKARPE KHUBULAVA

Samegrelo, Zugdidi. Head of the Ensemble “Odoia.” 88 years old.

There is a Shalva Dadiani Theatre in Zugdidi, Sasha Egutia used to be its Director. In 1974 Mr. Egutia approached me and told me that he wanted to establish a singing group of seven and invited me to join. So we started performing in the name of his theatre. Then we went to Moscow. The Head of Folklore affairs, Edward Efimovich, originally from Yakutia (I don't know if he's still alive) came to Georgia, heard us and after this we were called to Moscow. We performed in the Column Hall, and had a great success.

The Choir exists as of 1973, first old “Odoia”, now this “Odoia”, the third generation is growing up...

I sing since I was a child. My father, Erasto Khubutia was a choir leader. Everybody sings in our family, my mother too... I am the ninth child, the last one.

We do a good thing, the younger generation should learn it too, we should not lose Georgian song. I am still looking for lost folk songs. We have about 120 of them, and we sing them. When I perform a song –this is what I do usually – I add something little from me. I am Megrelian, but I am good at Gurian songs too. I sing songs from all over Georgia.

I used to be invited as teacher for young people. I used to teach the “Martve” children, the one that was led by Anzor Erko-maishvili... We are here for the fifth time already, and we are very grateful for this... we will come in the future too.

იანო ნაგერვაძე

აჯარა, ანსამბლი „მაჭახელა“

ლავიბადე. 1930წ. ხელვაჩაურის რაიონში, მაჭახელას ხეობა, სოფ. ზედა ჩხუტუნეთი. ვცხოვრობ საზღვრისპირა სოფელში. ჩვენი ანსამბლი შესდგებოდა ოთხი კაცისაგან - ოთხი მოხუცი, ეხლახანს ერთი გამოგვაკლდა ნაგერვაძე ნიაზი და ახლა სამაგიერო გვყავს წამოყვანილი. წევრები არიან: ჰუსეინ ქობულაძე, ზაქრო ბერძენიძე, ტარიელ ჯახიძე, ხელმძღვანელი მალხაზ ნაგერვაძე. ანსამბლი „მაჭახელა“ არსებობს 1969 წლიდან და დღემდე ვღებულობთ მონაწილეობას ყველა ღონისძიებაში. ჩვენი სიმღერები წამოსულია ძველი სიმღერებიდან, შუვისნავლეთ ჩვენი მოხუცებიდან, ჩვენი წინაპრებიდან. ძირითადად ჩვენ ვმღერით ნადურს - მყრულს. ამ სიმღერას მღეროდნენ დოდოფლის (დედოფლის) მოყვანის დროს - გაგზავნიდნენ ხოლმე დოდოფლის ოჯახში მოწინავე კაცებს და ამ გოგოს მხარე და ბიჭის მხარე იყვნენ ორი ჰარტია, ეს სიმღერა სიძე-კაცზე

და დოდოფალზე იყო... საბჭოთა კავშირის დროს დიდხან ჩამორჩენილი იყო, ამ სიმღერას ვინმე (არავინ) ყურადღებას არ აქცევდა, 50 წლის განმავლობაში ვინმე არ მღეროდა, ბოლოს აგერ ჰუსეინ ქობულაძის და ზაქრო ბერძენიძის ხელმძღვანელობით ეს სიმღერები აღვადგინეთ და 1969 წლიდან დღემდე ვმღერით.

სახლში მყავს ოთხი შვილი და ბაღიშვილები (შვილიშვილები), რა ვიცი ... ხომ ხედავთ, ახლა ისინი სწავლას დაინტერესებული არიან, მაინც ბედნიერი ვარ - აგერ ჩემი ჰუსეინი 90 წლის არის, ამ ასაკის მემგონი არავინ არის ამ ღონისძიებაში - ცუკვავს ჯარგად. ასრულებს ყველა იღეთს. მე ერთი ხუთი წლით ჰატარა ვარ, მაგრამ ვერ ვასრულებ, რა ვქნა, ეს ჯანმრთელია და კიდევ დიდხანს ეცოცხლოს, ჯაროს და ებედნიეროს ჩვენთან ერთად.

დღეს კიდევ ბედნიერები ვართ არტ-გენმა რომ მოგვიწვია კიდევ, გასულ წელშიც იყვნენ ჩვენი მეგობრები, უწინაც ვიყავით და მასზე წინაც, ხოდა მადლიერი ვართ, რომ შეგვახვედრეთ სხვა მომღერლებთან, მონაწილეებთან, ასეთი ბედნიერი დღე გვქონდეს სულ, უღრუბლო ზეცა ბედნიერ საქართველოში...

იანო ნაგერვაძე, ჰუსეინ ქობულაძე, ზაქრო ბერძენიძე, ტარიელ ჯახიძე
Iago Nagervadze, Hussein kobuladze, Zakro Berdzenidze, Tariel Kakhidze

IAGO NAGERVADZE

Adjara, Ensemble Machakhela

I was born in 1930, in Khelvachauri region, Machakhela gorge, village Upper Chkhutuneti. I live in a borderline village. Our ensemble consisted of four members- four old men. One of them left us recently unfortunately- Niaz Nagervadze, and we brought with us his replacement. The members are Hussein Kobuladze, Zakro Berdzenidze, Tariel Kakhidze and the leader Malkhaz Nagervadze. Machakhela exists since 1969 and we still participate in all events. Our songs are old, we learned them from our elderly, from our ancestors. Mainly we sing Naduri – Makruli. This song used to be performed during the wedding ceremonies – they would send the best men to the family of the bride, and the best men of the groom would receive them. This song was about bride and groom. They stopped performing it for a very long time during the Soviet Period, nobody paid attention to it anymore; nobody sang it for over 50 years. And finally we recreated this song with the help of Hussein Kobuladze and Zakro Berdzenidze and we are singing it until now since 1969.

I have four children and grandchildren at home; I don't know... they are more interested in education nowadays. But I am a lucky man – here Hussein is 90 years old, he is the oldest one on this event – he is a good dancer too. I am about five years younger than him, but I cannot dance as well as he does. What to do. He's a healthy man, may he live happily for many more years with us. We are happy that ArtGene has invited us, our friends were here last year, we were here before that and a year before too. We are grateful that we had an opportunity to meet other singers, other participants, may all our days be so happy for us, cloudless sky for Georgia.

ჰუსეინ ქობულაძე

ანსამბლი „მაჭახელა“

მე, 90 წლისა ვარ, ბავშვობიდან ვმღერო, წინათ მამაჩემი, ბიძაჩემი მღეროდნენ და იმათთან ერთად ბავშვი დავჯდებოდი და ვიმღერებდი. მე ვარ ზედა ჩხუტუნეთიდან - 14 ბაღიში მყავს და შვილი მყავს 6, 1 გოგო და 5 ბიჭი. აი, ეს ორდენი სააჯამვილმა მომცა, რა ვიცი დღემდე, რომ მოვედი ალბათ იმისი...

HUSSEIN KOBULADZE

Ensemble “Machakhela”

I am 90 years old and sing since I was a child. Before my father and my uncle used to sing and I would sing along with them as a little boy.

I am from upper Chkhutuneti. I have 14 grandchildren and 6 children, one girl and five boys. This decoration was given to me by the President Saakashvili, I don't know for what, maybe for living so long...

ანსამბლ „ოდელას“ დაჯილდოვება - ხელმძღვანელი სულიყო ციმაკურიძე (მარჯვნივ)
 Nomination of the folk group "Odila" - On the wright Head of the group Soliko Tsimakuridze

ანსამბლი „რაჭა“
 ხელმძღვანელი
 ირემა
 ჯაფარიძე

The folk group "Racha" - Head of the group
 Irema Japaridze

ანსამბლი „პანკისი“
 ხელმძღვანელი
 ბელა
 მუთოშვილი

The folk group "Pankisi" - Head of the group
 Bela Mutoshvili

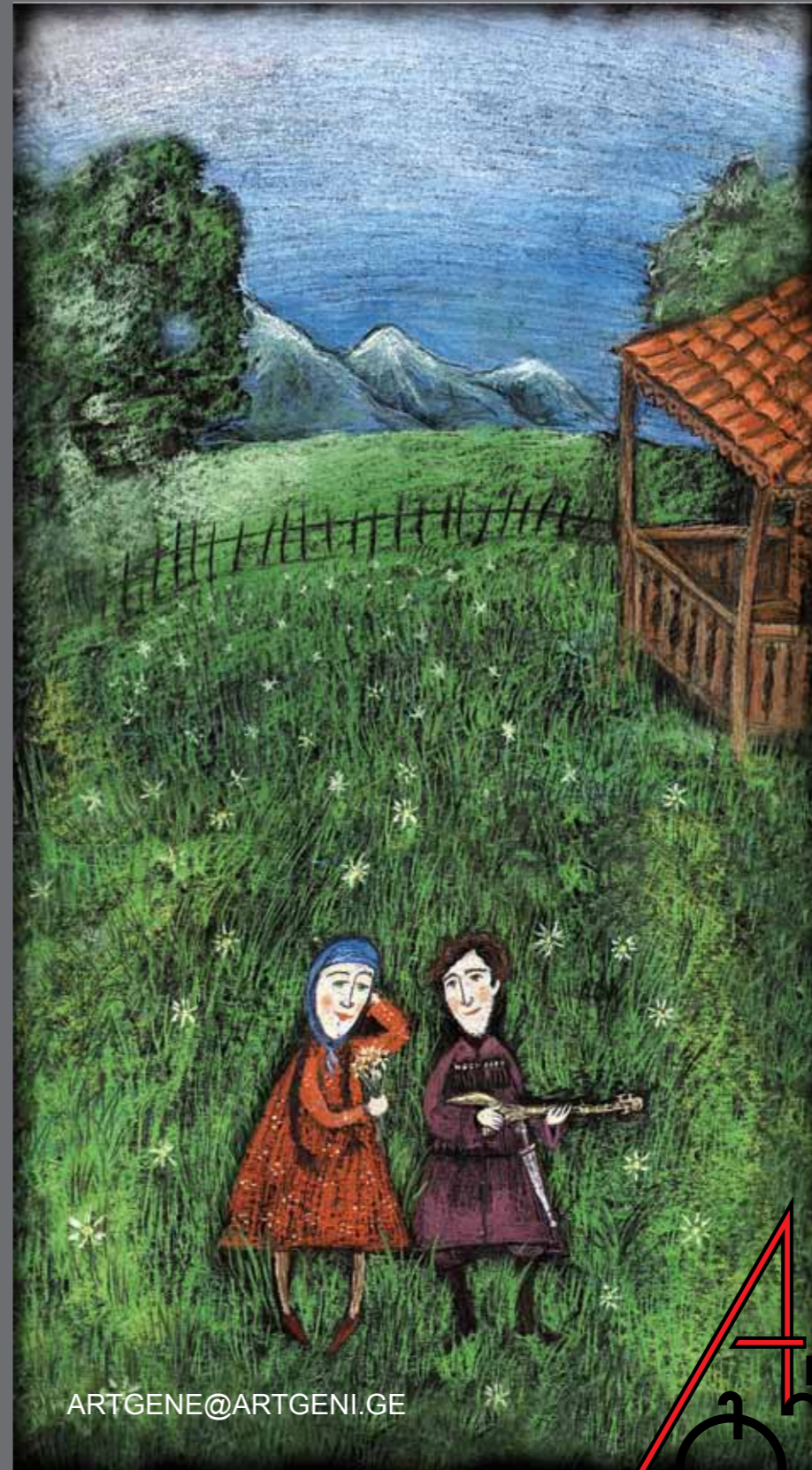
ARTGENE

This project is funded by the European Union
Յիսიქტი დაფინანსებულია ევროკავშირის მიერ

ბანკი კონსტანტა
BANK CONSTANTA

ARTGENE@ARTGENI.GE

WWW.ARTGENI.GE

